

Norske Kvinners Sanitetsforenings innspill til *Meld. St. 24 (2022-23) Felleskap og meistring – Bu trygt heime-reformen*

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er Norges største kvinneorganisasjon og representerer 43 000 medlemmer og 550 lokalforeninger. Bu trygt heime-reformen beskriver at det i 2030 vil være flere eldre enn barn i Norge, og frem mot 2040 vil vi ha nesten en kvart million flere over 80 år, enn i 2023. Med det følger et økende behov for tilbud og hjelp som treffer en økende eldre befolkning som i stor grad er kvinner.

Et godt liv handler om aktiviteter som både kan styrke fysisk og psykisk helse, skape sosiale felleskap gjennom gode møteplasser og gleden av å dele et godt måltid. Det offentlige kan ikke gjøre alt. Bare det at aktivitetene skjer på frivillig basis, menneske til menneske, er også en kvalitet i seg selv. Fysisk aktivitet bidrar til bedre fysisk og psykiske helse, og forebygging av sykdommer og skader gjennom hele livsløpet. Vi jobber med flere aktiviteter rettet mot eldre og særlig eldre kvinner.

Vi bidrar til trygge lokalsamfunn blant annet gjennom våre omsorgsberedskapsgrupper. Vi har samarbeidsavtaler med over 150 kommuner. Til sammen har vi 4000 beredskapsfrivillige, og vi har opplevd en 20% økning de siste to årene, i en periode med der man har sett lavere deltakelse i frivilligheten generelt.

Våre omsorgsberedskapsgrupper består av lokale frivillige som stiller opp i kriser, men som også er engasjert i forebyggende innsats. Dette gjelder for eksempel førstehjelp for eldre, egenberedskap og Trygghetstreff om brannsikkerhet. Omsorgsberedskapsgruppene har inngått forpliktende samarbeidsavtaler med kommunene, og avtalene beskriver blant annet responstid, antall frivillige, oppgaver, innsats i kriser, forebyggende innsats, forsikring og taushetsplikt.

Vi ønsker å kommentere på noen områder av reformen, og å belyse frivillighetens bidrag:

Tilpassede botilbud, og mulighet for å bo trygt i eget hjem lenger

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) leverte en rapport om en *Helhetlig gjennomgang av brann- og redningsområdet* (2023). Der pekes det på at innsatsen i kommunene må styrkes, brannforebygging får ikke tilstrekkelig oppmerksomhet, og at dette rammer spesielt sårbare grupper. Tre av fire som omkommer i brann tilhører en risikoutsatt gruppe, og ni av ti omkommer i egen bolig. Eldre og pleietrengende, personer med nedsatt funksjonsevne og rusavhengige er de spesielt risikoutsatte gruppene. Tall fra DSB viser at cirka 75 prosent av de som omkommer i brann er i disse gruppene, og eldre har fire til fem ganger høyere risiko for å omkomme i brann sammenlignet med resten av befolkningen. Dette er også en stor belastning for pårørende, som er bekymret for både risikoadferd, kognitiv svikt og for at mange eldre vegrer seg for å varsle nødetatene. Sanitetskvinnene har gjennomført 100 Trygghetstreff over hele landet med mange tusen deltakere de siste to årene, hvor brann- og redningsetaten informerer om det brann-faglige, mens frivillige sanitetskvinner koordinerer og arrangerer. Dette er godt eksempel på sosiale møteplasser med sikkerhetsfokus. Når vi samler denne målgruppen er det flere som har hatt interesse av å delta, blant annet hjelpemiddelsentralen og

ergoterapeuter som gir informasjon og viser frem aktuelt utstyr. Politiet har også vært til stede for å snakke om digital sikkerhet og trygghet. Dette tiltaket har et stort vekstpotensial, også innen andre områder enn brann.

Frivillige helseressurser

Det beskrives i *NOU 2023:4 Tid for handling* at mangelen på helsepersonell, og det at flere kommuner opplever en aldrende befolkning og befolkningsnedgang, gjør at vi må se på en bedre oppgavedeling. Frivillige organisasjoner vil være svært viktige for å bidra til en bærekraftig helsetjeneste. En stor andel av våre frivillige har helsefaglig bakgrunn. Mange fikk tilbud om å bistå i håndteringen av koronapandemien gjennom sin kommune, og vi vet at mange også ønsker å bidra i forebyggende innsats framover. Frivillige er en nøkkelressurs for å øke helsekompetansen til sårbare grupper, og da spesielt eldre hjemmeboende.

Trygghet for brukere og støtte til pårørende

Førstehjelp for eldre

Helsedirektoratet har i flere år koordinert førstehjelpsdugnaden *Sammen redder vi liv*.

Førstehjelp for eldre. Sanitetskvinnene har utviklet et tilpasset kursopplegg for eldre med vekt på opplæring av symptomer som kan være tegn på akutt, alvorlig sykdom særlig atypisk hjerteinfarkt, hjerneslag og akutt funksjonssvikt. Vi har lansert slagordet "Ikke vent og se - ring 113" for å understreke viktigheten av rask varsling til medisinsk nødnummer. Vårt undervisningsopplegg for eldre er lavterskel og vi har lært opp flere hundre førstehjelpsressurser som holder opplæring for eldre i sine lokalmiljøer.

Sanitetskvinnene, Røde Kors og Norsk Folkehjelp er organisasjoner som har vært med i *Sammen redder vi liv* fra start. I tillegg har vi som store frivillige helseberedskapsorganisasjoner bidratt med å øke befolkningens helsekompetanse. Frivillige etablerte organisasjoner er avgjørende med tanke på å nå ut til befolkningen med viktig førstehjelpskunnskap og sikre livslang læring i hele befolkningen.

Kløverkafe

De fleste eldre lever aktive og gode liv, men for eldre som har utfordringer i hverdagen er det de pårørende som oftest må stille opp. Det betyr at pårørende er en viktig ressurs, men noen må også kunne ivareta denne gruppen. På vegne av Sanitetskvinnene har Opinion gjennomført en pårørendeundersøkelse, og svarene forteller oss at pårørende til hjelpetrengende eldre har behov for en felles møteplass der de kan få råd og veiledning knyttet til aktuelle temaer som pårørende opplever som vanskelige. Kløverkafe gjennomføres i tett samarbeid med kommunen, og er et lavterskeltilbud gjennomført av Sanitetskvinnene for pårørende til eldre der ulike tema kan diskuteres. Konseptet er diagnose-uavhengig. Dette tiltaket har et stort vekstpotensial, og vil kunne avlaste kommunen på ulike områder.

Vi ser frem til å bidra i tiden fremover, og ber om at frivilligheten sikres gode rammevilkår og forutsigbare ordninger for å kunne gjøre dette på best mulig måte.